

Stockholm 2005-03-30

Vår referens:
Jonas Dahl

Registrator:
justitiedepartementet,
103 33 Stockholm

Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH) har beretts möjlighet att lämna synpunkter på justitiedepartementet remiss. Personskyddet för den centrala statsledningen (SOU:2004:108).

RSMH är en organisation för människor med egen erfarenhet av psykisk och social ohälsa. Bland medlemmarna finns även närstående och andra som har intresse av RSMH: s arbete.

Förslaget som lagts påverkar och förändrar förtroendet från patienten/brukaren sida i förhållande till hälso och – sjukvården. De synpunkter RSMH avger i denna skrivelse fokuserar på de förslag till ändringar som påverkar RSMH´s medlemmar i störst avseende nämligen förslaget från utredaren att en ny bestämmelse tas in i lagen (1998) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område i vilken sjukvårdspersonal enligt lag skall bli skyldiga att efterge sekretessen och till polismyndighet utge skyddade uppgifter

Sammanfattning

RSMH tillstyrker att sekretesskyddet för känsliga uppgifter rörande enskildas personliga förhållanden bör förbättras.

RSMH avstyrker utredningens förslag till utökande möjligheter av uppgifts utbyte mellan vård- och omsorgsområdena.

RSMH tillstyrker utredningens förslag om bibehållande av två års regeln när det gäller våldsutsatta kvinnors samtycke till att den information som lämnats eller på annat sätt samlats in vid kvinnans kontakt med hälso- och sjukvården samt socialtjänst får överlämnats till de brottsutredande myndigheterna.

RSMH avstyrker utredningens förslag till utökande möjligheter för personal inom vård- och omsorg samt socialtjänst vad gäller misstankar om försök till brott för vilket det är föreskrivet lindrigare straff än två års fängelse.

1. Att känsliga uppgifter som är sekretessbelagda hos en myndighet skall i det närmaste ha samma sekretesskydd hos en annan myndighet kan tyckas vara en självklarhet – men så är inte fallet idag. RSMH ställer sig bakom utredningens förslag att utöka

skyddet för känslig information om enskildas personliga förhållanden, oavsett till vilken myndighet uppgiften är inkommen eller upprättad vid. Det förhållandet att en sekretess belagd uppgift överlämnats till en annan myndighet skall inte föranleda att skyddet för den enskilda individens integritet försakas.

2. RSMH avstyrker utredningens förslag om utökande möjligheter till informationsutbyte mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten samt till annan sådan myndighet eller till enskild vårdgivare eller enskild verksamhet på socialtjänstens område. Utredningen tydliggör inte på ett tillfredställande sätt vid vilka situationer som inte är lämpliga att tillfråga den enskilda om en viss uppgift får lämnas ut. Därutöver klargör inte heller utredningen vilka situationer som är av sådan art att uppgifter bör få lämnas ut trots att den enskilde motsätter sig utlämnandet, eller som utredningen väljer att beskriva behovet av informationsutbytet – ”trots att den mottagande myndigheten har behov av uppgiften för att kunna ge nödvändig vård”. Utredningen ger ej heller svar på vad nödvändig vård är. Tolkas det restriktivt så är nödvändig vård endast den vård som behövs ges för att upprätthålla liv. RSMH befarar att tolkningen av nödvändig vård snarare kommer vara av det extensiv karaktär och då sätts det personliga självbestämmandet att själv få välja till vem och vilka information skall spridas ur spel. RSMH ställer sig frågande inför utredningens motivering där den enskilda individen beskrivs som inte är lämplig att tillfråga, huruvida viss information är acceptabelt att vidarebefordra till någon annan myndighet eller annan som har uppdrag att sköta vård eller omsorg. Om vård tillhandahålls till den enskilda för hans eller hennes skull borde det rimligen också vara så att den enskilde informeras vid de fall som information överförs. Utredningen resonerar utifrån att terminologin att denna typ av överföring av information mot eller utan den enskildes samtycke eller vetskap får ske endast när det är *direkt påkallat*. Vad som menas med ordvalet ”direkt påkallat” förklaras inte. Begreppet direkt påkallat skulle kunna innebära endast de situationer vilka innebär att patienten de facto inte går att tillfråga på grund av att han eller hon är medvetslös. Tyvärr finns det en mycket stor risk att patienter inom den psykiatriska vården kommer att tillhöra den vård form där det inte är direkt påkallat att efterhöra den enskildes inställning till att överföra information mellan olika myndigheter/vårdgivare.

RSMH gör den bedömningen att risken för att information utan den enskildes samtycke kommer att överlämnas till annan inom myndighet - inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten eller till annan sådan myndighet eller enskild verksamhet på socialtjänstens område eller inom hälso- och sjukvården – kommer att ske i betydligt större omfattning inom den psykiatriska vården än inom någon annan vård eller för någon annan patientgrupp.

RSMH anser att för att en effektiv vård skall kunna bedrivas så krävs samförstånd mellan patient och vårdgivare. Utredningens förslag undergräver förtroendet för vården om patienterna utan deras medgivande riskerar att få känsliga uppgifter överlämnade från en vårdgivare till en annan.

Utredningen har inte på ett tillfredställande sätt redogjort för hur sekretesslagens regler skall bli tillämpliga vid verksamheter utanför den offentliga verksamheten. Att utredningen nöjer sig med att konstatera att sekretesslagen inte gäller utanför den offentliga verksamheten utan att den lag som upprätthåller sekretesskyddet för den personliga integriteten vid verksamheter utanför den offentliga verksamheten är lagen

(1998:531. Utredningen finner att sättet för att upprätthålla sekretessen och därigenom ge skyddet för den personliga integriteten vid kontakter med vård utanför den offentliga verksamheten skall upprätthållas genom att obehörighetsrekvisitet skall analogt jämföras med det obehörighetsrekvisitet som gäller för den offentliga verksamheten.

RSMH anser att sekretessen för känsliga personuppgifter skall vara densamma oavsett vem som är huvudman för den vårdgivande enheten.

3. RSMH ställer sig bakom utredningens förslag om bibehållande av två års regeln vad gäller våldsutsatta kvinnors rätt att själva besluta huruvida information skall överlämnas till de brottsutredande myndigheterna utan samtycke från den våldsutsatta kvinnan.
Denna frågeställning är ett mycket svår att ta ställning till. RSMH har under en längre tid arbetat med våldsutsatta kvinnor (i nära relationer) som använder sig av psykiatri. RSMH's bedömning är att oavsett om samhället bör och borde satsa allt större resurser på att beivra denna typ av brottslighet gör RSMH samma bedömning som utredningen. Bland de kvinnor som befinner sig långs ifrån samhällets skydd och andra sociala skyddsnet som kan stötta dem i situationer där en nära anhörig misshandlar dem, är kvinnor som är psykiskt funktionshindrade. En av grunderna för att kunna återhämta sig från psykisk ohälsa är självbestämmande och i de fall att kvinnan utöver sin psykiska ohälsa misshandlas är den inskränkning, som en sänkning till ett år för vilka brott som bryter sekretessen, av kvinnans självbestämmande så pass stor att det vore ur ett samhälligt perspektiv kontraproduktivt att ändra lagstiftningen. RSMH ställer sig därför bakom utredningens förslag att bibehålla nuvarande lag.
4. RSMH avstyrker utredningens förslag om utökande möjligheter för personal inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten att vid misstanke om försök till brott för vilka det inte är föreskrivet lindrigare straff än två års fängelse, att efterge eller på annat sätt överlämna uppgifter till myndighet vilken har till uppgift att beivra brott. RSMH anser att förslaget saknar förankring i verkligheten. Att överlämna en sådan svår uppgift som att avgöra när ett försök är allvarligt, uppnått försökspunkten, till personal inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten. Utredningen tar allt för lättvindigt på de situationer som enligt utredningen skulle kunna bli aktuella. Att det enligt utredningen inte heller skulle bli fråga om någon strikt juridisk bedömning framstår som anmärkningsvärd. Förslaget kommer att innebära en allt för stor rättsosäkerhet för de människor som befinner sig i akut psykiskt instabilitet. Ett inte allt för realistiskt scenario är att en person befinner sig inom slutenvården och har tidigare begått brott vilket inte är av den digniteten att det kvalificerar till ett minimum straff om två års fängelse. Pönera att polis alt. åklagar- myndighet efterhör med psykiatri om den misstänkta befinner sig inom den psykiatriska vården. Vid kontakt med den psykiatriska vården informeras vården om den aktuella brottsutredningen som pågår hos brottsutredande myndighet, varvid den brottsutredande myndigheten efterfrågar om den aktuella personen utlämnat någon uppgift som kan uppfattas som försök till brott som renderar ett minimum straff om år. I detta fall är det oerhört svårt för den personal som har till uppgift att ta ställning till om information skall utlämnas eller ej. Det är nämligen inte helt ovanligt att människor i och under psykisk instabilitet uttrycker och ger utlopp för vad som juridiskt skulle betraktas som befinnande i gränsen till ett påbörjat försök. Att dessa uttryck och utlevelser är vanliga

inom den slutna psykiatriska vården innebär inte att dessa uttryck kommer till fullbordan. Att då låta information som är endast uttryck för en människas psykiska instabilitet och frustration gå vidare till en annan myndighet som polis eller åklagare ter sig oklokt. Dessa myndigheter har till uppgift att beivra brott och inte som den psykiatriska vården att bedriva vård. I det fallet att vården tvingas att efterge och delge ytterligare information till de brottsutredande myndigheterna som utredningen föreslår finns en stor risk för att förtroendet för hälso- och sjukvården samt socialtjänsten urholkas i allt större omfattning.

För RSMH – enligt uppdrag

Jonas Dahl
Förbundsjurist